

Solapur University, Solapur

B.A.B.Ed. (Four Year integrated course)

Structure of B.A.B.Ed. Part –II

Sr.No	Name of The Paper	SemIII Mark	SemIV Mark
1	A)English (Compulsory)	50	50
2	B) Any one of the following language offered at Part –I 1) Marathi (Optional) Paper –II Paper –III 2) Hindi (Optional) Paper –II Paper –III 3) English (Optional) Paper –II Paper –III	100	100
3	C) Any one of the following Social Science offered at Part –I 1) History (Optional) Paper –II Paper –III 2) Geography (Optional) Paper –II Paper –III	100	100
4	D) Education Paper –II Methodology of School Subject (Language) Mar,Hin,Eng,Urdu	50	50
	E) Practical of Education Component	50	50
	Theory Papers-6	300	300
	F) Practical of Education Components 1. Practical Work related to education Paper II 2. Tutorial Education Paper II 3. Physical Education and Health Education 4. Content Cum Methodology 5. Practice Teaching Lessons 6. Internal Examination	10 05 20 -- -- 15	20 30
	Theory 300 marks and Practical 50	350	350

SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR

New Syllabus for B.A. / B.Com. Part – II

English (Compulsory)

Teaching : 2011-12, 2012-13, 2013-14

Examinations : 2012, 2013, 2014

Objectives :

1. To make students aware of the different communicative skills-
Listening, Reading, Writing and Speaking.
2. To develop among them an ability to effectively communicate in
English both in written and spoken modes.

TEXT BOOK Prescribed:

An anthology for Degree classes (Orient Blackswan Pvt. Ltd. Hyderabad)

SEMESTER III

Prose Passages Prescribed

1. Heaven's Gate – Pico Iyer.
2. The Three Dancing Goats –Anonymous.
3. Education – Indian and American – Anurag Mathur.

Poems Prescribed

1. Mending Walls – Robert Frost .
2. I, Too- Langston Hughes

Grammar

Verbs: Types and Tenses

Finite and Non-finite

Communication Skills

1. Business Communication
2. Voice Mail and Tele conferencing
3. Review Writing

SEMESTER IV

Prose Passages Prescribed

1. Uncle Podger Hangs a Picture – Jerome K. Jerome
2. Why the Sea is Blue-G.Venkataraman
3. Narayan Murthy – In House

Poems Prescribed

1. Where the mind is without fear – Tagore
2. The Seven Ages of Man – William Shakespeare

Grammar

Voice: Active and Passive

Agreement and Adverbials

Communication Skills

1. Interviews and interviewing skills
2. Editing Skills
3. Participation in Meetings.

सोलापूर विद्यापीठ, सोलापूर

बी.ए. भाग दोन (मराठी) अभ्यासक्रम (नवीन)

(अभ्यास वर्ष - २०११ - १४)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक -२ प्रबोधनपर वाङ्मय

गुण -५०

सत्र - तिसरे वाङ्मयाचा चरित्रात्मक पध्दतीने अभ्यास

● उद्दिष्टे -

- १) वाङ्मयीन निर्मितीतील लेखकाचे महत्त्व अधोरेखित करणे.
- २) वाङ्मयातील आशय - भावानुभाव समाजावून घेणे.
- ३) लेखकाच्या लौकिक व वाङ्मयीन व्यक्तिमत्त्वाची जडण घडण विचारात घेणे
- ४) वाङ्मय कृतीतील आशय आणि लेखकाच्या चरित्रातील घटना, प्रसंग, व्यक्ती, यांचा अनुबंध शोधने
- ५) समिक्षेला चरित्राचे स्वरूप येणार नाही. याची दक्षता घेणे.
- ६) निर्मिती प्रक्रियेत वास्तवाचा नवा अन्वयार्थ कसा केला जातो. याचा शोध घेणे.

● चरित्रात्मक समिक्षेचे स्वरूप आणि मर्यादा -

अभ्यासासाठी नेमलेल्या साहित्यकृती.

- १) शामची आई - साने गुरुजी (पांडूरंग सदाशिव साने)

स.आ. अनाथ विद्यार्थागृह पुणे .

- २) रानसय - भास्कर चंदनशिव

शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, जि. नगर.

अभ्यासपत्रिका क्रमांक -२ प्रबोधनपर वाङ्मय
सत्र - चौथे. प्रबोधनपर वाङ्मयाचा अभ्यास

गुण -५०

● उद्दिष्टे -

- १) महाराष्ट्रातील समाज सुधारणेचा वारसा समजून घेणे.
- २) विवेक, बुद्धिवाद समतावादी दृष्टीकोण निर्माण करणे.
- ३) वैचारिक क्षमता विकसित करणे.
- ४) प्रबोधनपर साहित्यकृतीचे आलकन, आस्वाद व विश्लेषण करण्याची क्षमता निर्माण करणे.
- ५) वाङ्मयकृतीतील आशयाच्या अनुषंगाने जीवनातील प्रश्नाविषयी सजगता निर्माण करणे.
- ६) प्रबोधनपर वाङ्मयाची अभिरुची निर्माण करणे.

● प्रबोधनपर वाङ्मयाची संकल्पना : स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये -

अभ्यासासाठी नेमलेल्या साहित्यकृती.

३) सार्वजनिक सत्यधर्म - महात्मा जोतीराव फुले

महात्मा फुले समग्र वाङ्मय - (संपा) य. दि. फडके - महाराष्ट्र राज्य साहित्य आणि संस्कृती मंडळ, मुंबई.

४) बळिवंत - श्रीकांत देशमुख

शब्दालय प्रकाशन, श्रीरामपूर, जि. नगर.

अभ्यासपत्रिका क्रमांक - ३ वाङ्मयाचा आस्वादात्मक अभ्यास गुण -५०

सत्र तिसरे - विनोदी वाङ्मय

● उद्दिष्टे -

- १) विनोदाचे जीवन - वाङ्मय व्यवहारातील महत्व लक्षात घेणे.
- २) विनोदी लेखकाकडे कोणते गुण असतात हे पाहणे.
- ३) वाङ्मयकृतीतील विनोदाचे स्वरूप, वैशिष्ट्ये आणि दर्जा तपासणे.
- ४) विनोदी वाङ्मयकृतीतून लेखकाची वाङ्मयीन अभिरुची कशी प्रगट होते ते पाहणे.
- ५) विनोदी वाङ्मयकृतीचा आस्वाद घेणे.

● विनोदी साहित्य : स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये -

अभ्यासासाठी नेमलेल्या साहित्यकृती.

१. गाढवाचं लग्न - हरिभाऊ वडगावकर, नीलकंठ प्रकाशन, पुणे.
२. बेनवाड - वामन होवाळ
श्री. वामन होवाळ, अंगुली माता, बिल्डींग नं. १९१ खोली नं. ८८८, कन्नमवार नगर -
२, विक्रोळी पूर्व (मुंबई ८३)

अभ्यासपत्रिका क्रमांक - ३ वाङ्मयाचा आस्वादात्मक अभ्यास गुण -५०

सत्र चौथे - वाङ्मयाचा आस्वादात्मक अभ्यास

● उद्दिष्टे -

- १) वाङ्मयीन कलाकृतीचा आस्वाद घेण्याची क्षमता निर्माण करणे.
- २) वाङ्मयकृतीचे आकलन, आस्वाद व विश्लेषण करण्याची क्षमता तयार करणे.
- ३) आस्वादातून मनोरंजन व आनंद घेणे.
- ४) वाङ्मयकृतीचे सौंदर्य समजून घेणे.

- ॡ) आस्वादातून रसास्वाद घेण्यास प्रवृत्त करणे.
ॢ) वाडमयकृतीच्या आकलनातून जीवनासंबंधी सजगता निर्माण करणे.

● वाडमयीन आस्वादाचे स्वरुप व घटक

अभ्यासासाठी नेमलेल्या वाडमयकृती

१. ःतुचक्र - दुर्गा भागवत, पॉप्युलर प्रकाशन, मुंबई.
२. इडली ऑर्किड आणि मी - विडुल व्यंकटेश कामत,
मॅजेस्टिक प्रकाशन, मुंबई.

सोलापुर विश्वविद्यालय, सोलापुर
बी. ए. बी.एड द्वितीय वर्ष

हिंदी ऐच्छिक (Optional) प्रश्नपत्र क्र.२
 आधुनिक गद्य, व्याकरण तथा व्यावहारिक हिंदी

तृतीय सत्र (III -Semester)

१. आपका बंटी - मन्नू भंडारी, राधाकृष्ण प्रकाशन, नई दिल्ली,
 मन्नू भंडारी का व्यक्तित्व एवं कृतित्व
२. व्यावहारिक हिंदी
- (अ) विज्ञापन - अर्थ, परिभाषा और विज्ञापन लेखन
 (आ) संवाद कौशल
 (इ) अनुवाद : अर्थ, परिभाषा और अनुवाद लेखन

चतुर्थ सत्र (IV -Semester)

१. स्मृति बिम्ब - सं. चन्द्रशेखर कर्ण,
 जयभारती प्रकाशन,
 २६७ बी, मुट्ठीगंज,
 इलाहाबाद।
२. शब्द संपदा -
- (अ) समानार्थक शब्द
 (ब) विपरितार्थक/ विलोम शब्द
 (इ) अनेकार्थक शब्द
 (ई) वाक्यांश के लिए एक शब्द
 (उ) कहावतें और मुहावरे (परिशिष्ट पर आधारिक प्रश्न)

संदर्भ ग्रंथ सूची :

- १ हिंदी व्याकरण - कामताप्रसाद गुरू, नागरी प्रचारिणी सभा, वाराणसी
- २ व्यावहारिक हिंदी व्याकरण तथा रचना - डॉ. हरदेव बाहरी, लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद हिंदी व्याकरण स्वरूप एवं रचना - वासुदेव नंदन प्रसाद
- ३ आधुनिक हिंदी व्याकरण स्वरूप एवं प्रयोग -डॉ. भारती खुबालकर, साहनी पब्लिकेशन, नई दिल्ली-११००७
- ४ मानक हिंदी का शुद्धिपरक व्याकरण - डॉ. रमेशचंद्र महरोत्रा, वाणी प्रकाशन, दिल्ली
- ५ हिंदी व्याकरण विमर्श - डॉ. ब्रजकिशोर प्रसाद सिंह, साहित्य रत्नालय, कानपुर-२०८००१
- ६ उपयोगी हिंदी व्याकरण - डॉ. ज्ञानराज गायकवाड, अमन प्रकाशन, कानपुर
- ७ शैक्षिक व्याकरण और व्यावहारिक हिंदी - डॉ.कृष्णकुमार गोस्वामी, आलेख प्रकाशन, दिल्ली
- ८ मन्नू भंडारी का कथा साहित्य - गुलाबराव हाडे, विद्याविहार प्रकाशन, कानपुर

सोलापुर विश्वविद्यालय, सोलापुर
बी. ए. बी.एड द्वितीय वर्ष

हिंदी ऐच्छिक (Optional) प्रश्नपत्र क्र.३
हिंदी काव्य, व्याकरण तथा लेखन
(w.e.f. June 2011)

तृतीय सत्र (III -Semester)

१. काव्य गरिमा - सं. डॉ. विजयलक्ष्मी, डॉ. रवींद्रनाथ जौहरी, राधाकृष्ण प्रकाशन, प्रा.
लि. दिल्ली
२. व्याकरण - १. समास (सोदाहरण सामान्य परिचय)
२. उपसर्ग (सोदाहरण सामान्य परिचय)
३. प्रत्यय (सोदाहरण सामान्य परिचय)
४. वाक्य भेद (रचना के आधार पर)

चतुर्थ सत्र (IV -Semester)

१. शंबूक - डॉ. जगदीश गुप्त लोकभारती प्रकाशन, इलाहाबाद
२. व्याकरण एवं लेखन - १. विराम चिह्न प्रयोग
२. पल्लवन (परिशिष्ट पर)
३. संक्षेपण
४. प्रूफ शोधन चिह्नों का सामान्य परिचय

संदर्भ ग्रंथ सूची :

१. हिंदी व्याकरण - कामताप्रसाद गुरु, नागरी प्रचारिणी सभा, वाराणसी
२. व्यावहारिक हिंदी व्याकरण तथा रचना - डॉ. हरदेव बाहरी, लोकभारती प्रकाशन,
इलाहाबाद
३. हिंदी व्याकरण स्वरूप एवं रचना - वासुदेव नंदन प्रसाद
४. आधुनिक हिंदी व्याकरण स्वरूप एवं प्रयोग -डॉ. भारती खुबालकर, साहनी
पब्लिकेशन, नई दिल्ली-११००७
५. मानक हिंदी का शुद्धिपरक व्याकरण - डॉ. रमेशचंद्र महरोत्रा, वाणी प्रकाशन,
दिल्ली
६. हिंदी व्याकरण विमर्श - डॉ. ब्रजकिशोर प्रसाद सिंह, साहित्य रत्नालय,
कानपुर-२०८००१
७. उपयोगी हिंदी व्याकरण - डॉ. ज्ञानराज गायकवाड, अमन प्रकाशन, कानपुर
८. शैक्षिक व्याकरण और व्यावहारिक हिंदी - डॉ.कृष्णकुमार गोस्वामी,
आलेख प्रकाशन, दिल्ली

SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR

New Syllabus for B.A. Part – II

English (Special) Paper II

Literatures in English

Teaching : 2011-12, 2012-13, 2013-14

Examinations : 2012, 2013, 2014

Objectives :

1. To acquaint students with major trends in English literature through detailed study of specific literary texts.
2. To enable students to read and appreciate literary texts.
3. To improve the linguistic competence along with the literary competence of the students.

SEMESTER III

Poetry:

1. Edmund Spenser – ‘One day I wrote her name’
2. John Keats – ‘Ode to Beauty’
3. Emily Dickinson – ‘Because I could not stop for Death’
4. W. H. Auden – ‘The Unknown Citizen’
5. E.A. Robinson – ‘Richard Cory’

Drama:

1. As you like it – William Shakespeare

SEMESTER IV

Poetry:

1. David Diop – ‘Africa’
2. Edwin Thumboo – ‘Words’
3. Robert Kroetsch – ‘I’m getting old now’
4. Judith Wright – ‘Woman to Man’
5. Gabriel Okara – ‘The Mystic Drum’

Novel:

1. Heart of Darkness - Joseph Conrad

References Books:

1. Evans, G. Blakemore, Elizabethan – Jacobean Drama (London,1987)
2. Gurr. Andrew, The Shakespearean Stage, 1574-1642
(Cambridge,1980)
3. Charlton H.B.- Shakespearean Comedy.
4. Waston, J.R. English Poetry of the Romantic Period, 1789-1830 2nd
Edn (London 1992).
5. Curran Stuart (Ed) The Cambridge Companion to British
Romanticism (Cambridge, 1993)
6. The Siren's Song – (Ed) David Murdoch (Orient Longman)
7. The Pierian Spring (Ed) Radha M. Singh & Samir K. Sharma
(University Press)
8. The Mystic Drum (Ed) Vilas Salunke et al.

SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR

New Syllabus for B.A. Part – II
English (Special) Paper III
Indian Writings in English
Teaching : 2011-12, 2012-13, 2013-14
Examinations : 2012, 2013, 2014

Objectives :

1. To acquaint students with major trends in English literature through detailed study of specific literary texts.
2. To enable students to read and appreciate literary texts.
3. To improve the linguistic competence along with the literary competence of the students.

SEMESTER III

Poetry: Indian English Poetry Since 1950: an anthology (Ed) (Orient Longman Pvt. Ltd., Vilas Sarang.

1. Nissim Ezekiel – ‘The Railway Clerk’.
2. Jayant Mahapatra – ‘Again, One Day, walking by the River’.
3. Arun Kolatkar – ‘A Scratch (from Jejuri)
4. Kamala Das – ‘The Dance of the Eunuchs’.
5. Eunice de souza – ‘Varca, 1942.

Drama: ‘Nagmandal’ – Girish Karnad

SEMESTER IV

Poetry:

1. Gieve Patel – ‘Grandparents at Family get together’.
2. Vilas Sarang – ‘Fugitive Poem’
3. A.K.Mehrotra- ‘Songs of the Ganga’
4. Santan Rodrigues – ‘A Hot Sunday in Daulatabad’
5. A.K.Ramanujan- ‘Ecology’

Novel : ‘Difficult Daughters’ – Manju Kapoor

Solapur University, Solapur.

Semester-wise Syllabus of History - B. A. B.Ed. II

Introduced From June 2011.

Paper - II

Modern Europe (1750 to 1950)

Paper - III

History of Indian Freedom Movement (1750 to 1950 A. D.)

Solapur University, Solapur.

**Semester-wise Syllabus of History – B. A. B.Ed. II Introduced From June
2011.**

Paper – II

MODERN EUROPE – 1750 TO 1950

SEMESTER – III

- 1) French Revolution, 1789.**
Causes, Course, Effects.
- 2) Era of Napoleon Bonapart**
 - i) Rise of Napoleon Bonapart.
 - ii) Reforms
 - iii) Conquests & Continued Policy.
 - iv) Downfall
- 3) Age of Metternich**
 - i) Life and work of Metternich
 - ii) Vienna Congress 1815
 - iii) Concert of Europe
- 4) Development of Europe 1848**
 - i) Napoleon III of France
 - ii) Unification of Italy
 - iii) Unification of Germany

SEMESTER – IV

- 5) Age of Bismarck**
 - i) Internal Policy
 - ii) External Policy
 - iii) Evaluation the work of Bismarck

- 6) **First World War**
 - i) Causes
 - ii) Course of the War
 - iii) Effects of the war

- 7) **Rise of Directorship in Europe.**
 - i) Germany
 - ii) Italy
 - iii) Turkastan
 - iv) Effects of the war

- 8) **Second World War**
 - iv) Causes
 - v) Course
 - vi) Effects

List of Reference Books

- 1) Cipolla C. M. Fontana Economic History of Europe, Vol. III (The Industrial Revolution) (Harvesters 1976).
- 2) Evans J - The Foundations of a Modern State in 19th Century Europe.
- 3) Jolls James - Europe Since 1870 (Har - Row 1973).
- 4) Lanes David - Unbound Prometheus (Cambridge University Press, 1969).
- 5) Lefebvre George - Coming of the French Revolution (Princeton University Press, 1989).
- 6) Liohtheim George - A Short History of Socialism (Glassgow, 1976).
- 7) Manserng Nicolas - The Frish Question, 1840 - 1861.
- 8) Mathias Peter - First Industrial Revolution (London 1919).
- 9) Morgan R. P. - Germon Social Democracy and The First International.
- 10) Nove Alec - An Economic History of the USSR (Penguin, 1972).
- 11) Porter Andrew - European Imperialism 1860 - 1914 (1994).

- 12) Roberts J. M. - Europe 1880 - 1945 (Longman 1989).
- 13) Soboul Albert - History of the French Revolution (in Two Volumes).
- 14) Thompson Dorothi - Churtists, Popular Politics in Industrial Revolution.
- 15) Wood Anthony - History of Europe 1815 - 1960 (1983).
- 16) (Marathi) Vaidya Suman, Adhunik Jag, Vidya Prakashan, Aurangabad.
- 17) (Marathi) Kolarkar S.G. Audhinik Europe.
- 18) (Marathi) Gaikwad, Kadam, Thorat - Adhunik Jag, Mangesh Prakashan, Nagpur.
- 19) (Marathi) Shirgaonkar Sharavati - Adhunik Europe.
- 20) (Marathi) Kadam Y. N., Adhunik Jag, Phadake Prakashan, Kolhapur.

Solapur University, Solapur.

Semester-wise Syllabus of History – B. A. B.Ed. II Introduced From June 2011.

Paper - III

HISTORY OF INDIAN FREEDOM MOVEMENT (1750 TO 1950 A.D.)

SEMESTER - III

- 1) Growth of British Power in India and Lord William Bontick's Reforms.
Causes, Course, Effects.
- 2) **Development of Agriculture**
 - i) Land Revenue Systems
 - ii) Commercialization of Agriculture
- 3) **Indian Revolt of 1857**
Causes, Course, Causes of Failure, Effects
- 4) **Social & Religious Movements**
 - i) Brahamo Samaj
 - ii) Prarthana Samaj
 - iii) Arya Samaj
 - iv) Theosophical Society
 - v) Satya Shodhak Samaj

SEMESTER - IV

- 5) Establishment of Indian National Congress & its work up to 1905.
- 6) Lokmanya Tilak & National Movement – Jahalmatwad – Reason.
- 7) **Mahatma Gandhiji & National Movement**
 - i) Gandhi's Philosophy.
 - ii) Non Co-operation Movement.
 - iii) Civil Disobedience Movement.

- iv) Quit India Movement – Azad Hind Sena.
- 8) Constitutional Development**
- i) Morely Minto Reform (1909)
 - ii) Montague – Chemsford Reform (1919)
 - iii) Government of India Act (1935)
 - iv) Indian Independence Act (1947)

List of Reference Books

- 1) Arnold David, Guha Ratnchandre – ‘Nature Culture Imperialism, Essays on the Environmental History of South Asia’ (Delhi OUP 1995).
- 2) Bayly C. A. – ‘Indian Society the making of the British Empire’, New Cambridge History of India.
- 3) Bipanchandra Panikkar – Mridula Mukharjee (Ed.) India’s Struggle for Independence 1857 – 1947, Delhi Penguin, 1996.
- 4) Bipanchandra Panikkar – Communalism in Modern India (Second (Ed.) Delhi, Vikas 1987).
- 5) Bipanchandra – ‘Nationalism, Colonialism in Modern India’ (Delhi Orient Logical 1981).
- 6) Brass Paul – ‘The Policies of India since Independence’ (Delhi Foundation Books, 1994).
- 7) Brown Judith, ‘Gandhi and Civil Disobedience’. The Mahatma In Indian Politics 1928 – 34 (Cambridge 1977).
- 8) Chaudhri N – European Trend in india, Tapan Ray Chaudhari and Irfan Habib (Cambridge Economics History of India Vol. 1 (Delhi S. Chand, 1984).
- 9) Desai A. R. – ‘Social Background of India Nationalism’ (Mumbai Popular Prakashan, 1986).
- 10) Dutt R. P. - ‘India Today’ (Kolkata Manisha Granthalaya, 1979).
- 11) Guha Ranaji and Gayatri C – ‘Spivak Selected Subaltern Studies’ – (Delhi OUP 1988).

- 12) Hardy Peter - 'The Muslims of British India' (Cambridge 1972).
- 13) Hasan Mustural - 'India's Partition, Process, Strategy and Mobilization' (Delhi OUP 1988).
- 14) Heimsath Charles - 'Indian Nationalism and Social Reforms (Mumbai CUP 1964).
- 15) Hatchins F - 'Illusion of of Perranence British Imperialism in India' (New Jersey - Princeton University, 1967).
- 16) (Marathi) Javadekar S. D. - Adhunik Bharat.
- 17) (Marathi) Pawar Jaysingrav - Hindustancha Rajkiya Ani Ghatanatmak Itihas.
- 18) (Marathi) Devgirikar Y. R. - Bhartiya Swatantrya Ladhyacha Itihas.
- 19) (Marathi) Pandit Nalini - Maharashtraatil Rashtravadacha Itihas.
- 20) (Marathi) Gaikwad, Thorat - Bhartacha Rajkiya Ani Ghatanatmak Itihas.
- 21) (Marathi) Vaidya Kosthekar - Adhunik Bhartacha Itihas, Vidya Books, Aurangabad, 985.

SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR**Semester Pattern Syllabus****B.A. B.Ed. Part – II,****Optional Geography****(w. e. f. June 2011)****SEMESTER –III****Paper Title: - HUMAN GEOGRAPHY (Paper - II)****GENERAL HUMAN GEOGRAPHY****Code No: - OG-2 A****Lecture per week: -4****Course No: -AOG-202A****Total Marks: - 50****Objectives –**

1. To acquaint the student with basic concept of Human Geography.
2. To understand and familiarize for local and regional man environment relation.
3. To introduce basic components of Human Geography like. races etc.

Semester- III**GENERAL HUMAN GEOGRAPHY****Contents of the course**

Unit No.	Name of The Topic	Sub Topic	Total Lectures
1	Introduction to Human Geography	<ol style="list-style-type: none"> 1. Meaning & Definition of Human Geography 2. Nature and Scope of Human Geography 3. Branches of Human Geography and its relation to other social sciences 4. Approaches to Human Geography 	12
2	Man and Environment	<ol style="list-style-type: none"> 1. Elements of Physical & cultural environment 2. Concept of Environmentalism 	12

		<ul style="list-style-type: none"> 3. Concept of Possibilism and Neo Determinism 4. Impact of Man on Environment 	
3	Human Race and Culture	<ul style="list-style-type: none"> 1. Evolution of man and his early development 2. Basis of Racial classification 3. Griffith Taylors Theory of Human Races 4. Racial conflicts 5. Culture-definition and aspect of culture. 	14
4	Human life and adoption to Environment.	<ul style="list-style-type: none"> 1. Human life in cold region- Eskimo 2. Human life in plateau region-Gond 	12
5	Practical (Theoretical)	<ul style="list-style-type: none"> 1. Proportional Circle 2. Proportional Squares 3. Divided Rectangles 	10

List of Reference Book

Sr. No.	Name of the Book	Name of the Author
1	Human Geography, Rawat Publication, New Delhi,1998	Husain Majid
2	Human Geography-An Ecological Approach, Kedar Nath, Ram Nath, Delhi-1994	Negi Balbir Singh
3	Gatha Gondanchi- Ojas Prakashan –2004	Prof. J.P.Jagtap
4	Manwachi Jeewan Gatha - Ojas Prakashan –2004	Prof. J.P.Jagtap
5	Dictionary of human Geography, Blackwell, Oxford-1994	Johnson R.L.
6	Human Geography, Long Man, London-1986	Perpilliou A.V.
7	Human Geography: Pepole,Place and Culture, John Wiley and son's Publisher	H.J.de Blij, A.B. Murphy and Erin H. fouberg
8	Human Development Report, Oxford University Press, Oxford-2006	UNDP

SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR**Semester Pattern Syllabus****B.A.B.Ed. Part – II,
Optional Geography****SEMESTER –IV****Paper Title: - HUMAN GEOGRAPHY (Paper-II)****POPULATION GEOGRAPHY****Code No: - OG-2 B****Lecture per week: -4****Course No: -AOG-202 B****Total Marks: -50****Objectives –**

1. To acquaint the student with basic concept of Population Geography.
2. To understand growth and distribution of world Population.
3. To introduce basic components of Population Geography i.e. Population characteristics, Migration and Population Policies.

SEMESTER –IV**Population Geography****Contents of the course**

Unit No.	Name of The Topic	Sub Topic	Total Lectures
1	World distribution of Population	<ol style="list-style-type: none"> 1. Factors affecting Population distribution 2. Importance of Population Density 3. Densely and Sparsely Populated Region of World 4. Concept of over, Under and Optimum population. 	12
2	Population Growth	<ol style="list-style-type: none"> 1. World population growth 	14

		<ol style="list-style-type: none"> 2. Theories of population growth – Malthus ,Theory and Demographic Transition Theory 3. Measures of Fertility & Mortality 4. Factors affecting Fertility & Mortality 5. Age and Sex Composition 	
3	Human Migration	<ol style="list-style-type: none"> 1. Definition of Migration and Types of Migration 2. Causes and Effects of Migration 3. Indian and International Migration 4. Migration Policies- India and U.S.A. 	12
4	Population and economic development	<ol style="list-style-type: none"> 1. Population as a Resource (Manpower planning) 2. Population growth and its adverse effects on resources 3. Population pressure on Indian Economy 4. India's Population Policy 	12
5	Practical (Theoretical)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Population Pyramid 2. Choropleth Method 3. Divided Circle 	10

List of Reference Book

Sr. No.	Name of the Book	Name of the Author
1	Population Geography, Mehata Publishing house, Pune-1988	Sawant and Athavale
2	Population in India's Development (1947-2000) Vikas Publishing house-New Delhi-2002	Bose, Ashish et-al
3	Geography of Population-Concept, Determinents and Patterns, Kalyani Publisher New Delhi-2002	Chandra R.C.
4	India's Population Problem-Kitab Mahal, New Delhi-1981	Memoria C.B.
5	Population Geography, Heritage Publication Delhi-1986	Sundaram K.V. and Sudesh Nangia (ed)
6	Geography of Mankind	Broek and Webb
7	A Geography of Population-World pattern (1969) Pevgemen press	Trewartha G.T.
8	Fundamentals of Population Geography, Sterling Publisher, New Delhi-110016	Dr.D.N.Ghosh
9	Practical Geography	Singh &Dutta

SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR**Semester Pattern Syllabus****B.A. B.Ed. Part – II,****Optional Geography****(w. e. f. June 2011)****Semester-III****Paper Title: - GEOGRAPHY OF INDIA Paper-III****Physical Geography of India****Code No: - OG-3A****Lecture per week: -4****Course No: -AOG-203 A****Total Marks: -50****Objectives –**

To synthesize students with various facts of India i.e. Physiographic, Climate, Soil and Vegetation & Resources.

Semester – III**Physical Geography of India****Content of Course**

Unit No.	Name of The Topic	Sub Topic	Total Lectures
1	Physical Setting of India	1. India Location – a) Absolute, b) Relative c) Strategic 2. Physiography :- Northern mountains, Northern plains, Peninsular, Plateau, Coastal plains and islands	12
2	Climate	1. Factors influencing the climate of India, Location, Physiography, ITCZ, EL Nino and LA Nina concepts 2. Mechanism of Monsoon : SW Monsoon and NE Monsoon 3. Seasons: - Summer, Winter,	12

		and Rainy.	
3	Soil and Vegetation	1. Soil types, Soil degradation and Conservation 2. Forest types, distribution and Conservation	12
4	Resources (types, distribution and production)	Types of Resources 1. Mineral Resources – Iron-ore, Bauxite, Manganese 2. Power Resources – Coal, Petroleum and natural gas. 3. Non-conventional resources- Solar and Wind.	14
5	Practical (Theoretical)	1. Maps-elements & classification 2. Isopleth method 3. Isobaric pattern	10

List of Reference Book

Sr. No.	Name of the Book	Name of the Author
1	India-A Regional Interpretation Northern Book Center, New Delhi, 1992	Deshpande C.D.
2	The Gazetter of India, volume I and II publication division, New Delhi, 1965	Govt. of India
3	India- A Regional Geography, National Geographical Society, Varanasi, India 1971	Singh R.L.
4	Geography of India, Shivlal Agrawal and company, Agara-1986	Memoria C.B.
5	Census Reports of India (1991) (2001)	
6	Geography of India, Phadke Prakashan –Kolhapur-2005	Sawant Prakash
7	Bharatacha Bhugol, Mehata Publication, Pune-2005	Khatib K.A.

SOLAPUR UNIVERSITY, SOLAPUR**Semester Pattern Syllabus****B.A.B.Ed. Part – II,****Optional Geography****Semester-IV****Paper Title: - GEOGRAPHY OF INDIA Paper -III****Economic & Demographic Geography of India****Code No: - OG-3 B****Lecture per week: -4****Course No: -AOG-203 B****Total Marks: - 50****Objectives –**

To synthesize students with various facts of India i.e. Agriculture, Industries, Population, Transport & Trade and Economic.

Semester-IV**Economic & Demographic Geography of India****Content of Course**

Unit No.	Name of The Topic	Sub Topic	Total Lectures
1	Agriculture	1. Importance of Agriculture in India economy 2. Major Crops-Rice, Wheat, Sugarcane, Cotton and Tea 3. Green Revolution 4. Problems of Indian Agriculture	12
2	Industries	1. Importance of Industries in	14

		<p>Indian Economy</p> <ol style="list-style-type: none"> 2. Locational Factors in the distribution and development of Agro-based industries-Sugar and Cotton 3. Mineral Based Industries-Iron, Steel and Aluminum 4. Fertilizery Industries 5. Engineering based Industries - Automobile Industries 	
3	Population	<ol style="list-style-type: none"> 1. Growth of Population in India 2. Distribution and Density of Population 3. Population problems and Awareness 	12
4	Transport and Trade	<ol style="list-style-type: none"> 1. Railways – Railway zones in India, Konkan Railway – venture of Indian railway 2. Road ways – Types of Roads in India 3. Major items of export and import 	12
5	Practical Theoretical	<ol style="list-style-type: none"> 1. Flow diagram 2. Chorochematic 3. Diversion Bar 	10

List of Reference Book

Sr. No.	Name of the Book	Name of the Author
1	Economic and Commercial Geography of India. Belgeon –(1988)	T.C.Sharma
2	Economic Geography of India	Dubay & Negi
3	Geography of India	Memoria C.B.
4	Indian Economy-(2001)	Ruddar Dutta
5	Published Government Report (2001)	Govt. of India
6	Bharatacha Bhugol	Dr. Prakash Sawant
7	Bharatacha Bhugol	k. A. Khatib

B.A.B.Ed. II
Education Paper II
Semester III
मराठी अध्यापन पध्दती

उद्दिष्टे :

१. प्रशिक्षणार्थींचा प्रथम भाषा मराठीच्या भाषिक व वाङ्मयीन ज्ञानाचा विकास साधण्यास मदत करणे.
२. मातृभाषेच्या अध्ययन-अध्यापनाचे महत्व समजण्यास मदत करणे.
३. मातृभाषेच्या अध्यापनाची ध्येये व उद्दिष्टे समजण्यास मदत करणे.
४. मातृभाषा अध्यापनासाठी यथोचित पध्दती, तंत्रे व साधनांची माहिती घेण्यास मदत करणे.
५. मातृभाषा अध्यापनाच्या नियोजनाची क्षमता विकसित करणे.

घटक १ : मराठीचे अभ्यासक्रमातील स्थान :-

१. मराठी भाषा अध्यापनाचे स्वरूप व वैशिष्ट्ये.
२. मराठीचे महत्व व सद्यःस्थिती.
३. मातृभाषा अध्ययन-अध्यापनाचे महत्व.
 - शिक्षणाचे माध्यम म्हणून स्थान.
 - सामाजिक , सांस्कृतिक वारश्यांच्या प्रसारणाचे साधन.
 - वाङ्मयीन आवड व अभिरुची निर्मीतीचे साधन.
 - भाषिक आदान-प्रदानाचे साधन.
 - राज्यभाषा म्हणून महत्व.
 - व्यक्तिगत विकासाचे साधन.
४. अंतर्गत सहसंबंध व अन्य शालेय विषयांशी सहसंबंध.

घटक २ : अध्ययन अध्यापनाची ध्येये व उद्दिष्टे :-

१. मातृभाषा अध्यापनाची सर्वसामान्य ध्येये.
२. माध्यमिक स्तरावरील नियुक्त अभ्यासक्रमातील उद्दिष्टे.
३. भाषिक कौशल्यांचा विकास (श्रवण, भाषण, लेखन, वाचन, संभाषण, रसग्रहण)
४. वर्ग अध्यापनाची उद्दिष्टे व स्पष्टीकरणे.
५. मूल्यांची रूजवणूक (वैयक्तिक, सामाजिक, नैतिक)

घटक ३ : मातृभाषा अध्यापनाच्या पध्दती :

- | | | | | |
|---------------|---------------------|-------------|----------|------------|
| १. कथन | २. व्याख्यान | ३. परिसंवाद | ४. चर्चा | ५. प्रकल्प |
| ६. बुध्दीमंथन | ७. उद्गामी - अवगामी | | | |

घटक ४ : मातृभाषा अध्यापनाची तंत्रे :

- | | | |
|--|-----------------------|-----------|
| १. नाटयीकरण | २. पर्यवेक्षित अभ्यास | ३. मुलाखत |
| ५. रसग्रहण (महत्व, उपयुक्तता, मर्यादा) | | |

घटक ५ : मातृभाषा अध्यापनाची साधने (दृक-श्राव्य) :

- | | | |
|--------------------|--------------------|--------------------------|
| १. आकाशवाणी | २. ध्वनीमुद्रिका | ३. उर्ध्वशीर्ष प्रक्षेपक |
| ४. व्हिडिओ | ५. ध्वनीफीत | ६. शब्दपटया |
| ७. सीडी | ८. संगणक / इंटरनेट | ९. भाषाप्रयोगशाळा |
| १०. चित्रपट / नाटक | | |

घटक ६ : अध्यापनाचे नियोजन :-

- अ. वार्षिक नियोजन
- ब. घटक नियोजन
- क. दैनंदिन पाठनियोजन

B.A.B.Ed. II
Education Paper II
Semester IV
मराठी अध्यापन पध्दती

उद्दिष्टे :-

१. मातृभाषेच्या अध्यापनात मूल्यमापनाच्या तंत्राचा यथोचित वापर करण्यास मदत करणे.
२. मातृभाषेच्या अध्ययन अनुभूती - अध्यापन सामग्रीच्या वापरास उद्युक्त करणे.
३. मातृभाषेचा अभ्यासक्रम, पाठयक्रम व पाठयपुस्तके यांचा परस्पर संबंध समजण्यास मदत करणे.
४. मातृभाषेच्या अध्यापनात आशय विश्लेषणाचे महत्त्व समजण्यास मदत करणे.
५. मातृभाषेच्या विविध अंगांच्या अध्यापनाचा परिचय करून घेण्यास मदत करणे.
६. मातृभाषा :- शिक्षकाची गुण वैशिष्ट्ये समजण्यास मदत करणे.

मराठी अध्यापन पध्दती

घटक १ :- अध्यापनाचे मूल्यमापन :

- अ) मूल्यमापन संकल्पना ब) तोंडी व लेखी परीक्षा क) घटक चाचणी (संविधान तक्ता, उत्तर सूची, प्रश्नवार, पृथःकरण गुणदात योजना) ड) प्रश्नप्रकार इ) स्वाध्याय ई) नैवानिक कसोटया व उपचारात्मक अध्यापन

घटक २ :- अध्ययन अनुभूती - अध्यापन सामग्री

- अ) अध्ययन अनुभव - उदाहरणे, दाखले
 ब) अभ्यासनुवर्ती उपक्रम

- | | | |
|--|----------------|--------------|
| १. लेखन | २. वाचन | ३. गायन |
| ४. पाठांतर | ५. वक्तृत्व | ६. भाषिक खेळ |
| (शब्दकोडी, भेंडया) | | |
| ७. वाङ्मय मंडळ | ८. वर्गवाचनालय | ९. शब्दकोश |
| १०. सदरभ्रं ग्रंथांचा उपयोग ११. हस्तलिखित /नियतकालिक | | |
| १२. बातम्या लेखन / बातम्यांच्या कात्रणांचा संग्रह | | |

घटक ३ : अभ्यासक्रम पाठयक्रम व पाठयपुस्तक :-

१. अभ्यासक्रम रचनेची मूलतत्वे.
२. माध्यमिक व उच्च माध्यमिक मंडळाने नियुक्त केलेल्या अभ्यासक्रम चिकित्सक अभ्यास.
३. अभ्यासक्रम व पाठयक्रम यांतील फरक.
४. चांगल्या पाठयपुस्तकाचे निकष

घटक ४ : आशय विश्लेषण :-

१. मराठी विषयसंरचना :- अर्थ, स्वस्म, आवश्यकता.
२. आशय :- संकल्पना व स्वस्म
३. आशय विश्लेषण - फायदे
४. आशयानुसार अध्यापन पध्दतीची निवड.

घटक ५ : मातृभाषेच्या विविध अंगांचे अध्यापन :-

१. गद्य :- कथा, नाटय, चरित्र, प्रवासवर्णन, कादंबरी, चरित्र, आत्मचरित्र, लघुनिबंध.
२. पद्य :- संतकाव्य, भावगीत, निसर्गवर्णनपर, देशभक्तीपर
३. व्याकरण :- शब्दांच्या जाती, प्रयोग, संधी, समास, वृत्त, अलंकार.
४. लेखन :- निबंध, पत्र, एक तृतीयांश सारांशलेखन

घटक ६ : मराठीचा शिक्षक :-

१. पात्रता, गुणवैशिष्ट्ये व वेगळेपण
२. मराठीच्या शिक्षकापुढील आव्हाने व उपाय
३. सेवांतर्गत प्रशिक्षण
४. विषय संघटना व व्यावसायिक विकसनातील भूमिका

प्रात्यक्षिक कार्य :-

१. मराठीच्या एका घटकावर घटकचाचणी तयार करणे.
२. एका पाठयांशाच्या अध्यापनास उपयुक्त शैक्षणिक साधन तयार करणे.
३. माध्यमिक स्तरावरील एका पाठयपुस्तकाचे चिकित्सक परीक्षण करणे.
४. एका अभ्यासानुवर्ती उपक्रमाचे आयोजन करणे.

मराठी अध्यापन पध्दती
संदर्भ ग्रंथ

१. आकोलकर ग. वि., पाटणकर ना.वि. (१९७०) 'मराठीचे अध्यापन' , व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
२. करंदीकर सुरेश व मीना मंगरूळकर, 'मराठीचे अध्यापन' फडके प्रकाशन, कोल्हापूर.
३. कुंडले म. बा. 'मराठीचे अध्यापन' श्रीविद्या प्रकाशन, नागपूर.
४. गवस राजन मराठीचे आशययुक्त अध्यापन, पुणे.
५. पाटणकर बा. वि. , लीला पाटील (१९७०) मराठी अध्यापन, व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
६. पाटील लीला, मातृभाषेचे अध्यापन व मूल्यमापन व्हीनस प्रकाशन, पुणे.
७. दुनाखे अ. र., 'मराठीचे अध्यापन' नूतन प्रकाशन , पुणे.
८. साठे द. य. (१९६०) , 'मराठीचे अध्ययन व अध्यापन'
९. राणे श.रा. पाटील दि. हं. , 'मराठीचे अध्ययन व अध्यापन'
१०. पाटील लीला 'आजचे अध्यापन' , श्री विद्या प्रकाशन , पुणे.

B.A.B.Ed. II
Education Paper II
Semester III
हिंदी अध्यापन पध्दती

उद्देश :-

छात्र अध्यापनक को -----

1. हिंदी भाषा का स्वस्म, महत्व, एवं स्थान समझ लेने में सहाय्यता करना तथा दुसरी भाषा के स्म हिंदी सीखाने के उद्देश्यों को समझ लेने में मदद करना ।
2. हिंदी भाषा शिक्षा के व्यापक उद्देश समझ लेने में मदद करना ।
3. हिंदी भाषा शिक्षा की विभिन्न प्रणालियों से परिचित करना ।
4. हिंदी भाषा शिक्षा के तकनिक एवं प्रयुक्तियों से अवगत कराना ।
5. हिंदी शिक्षा के अध्ययन अनुभव तथा अध्यापन साधनों से परिचित कराना ।
6. हिंदी भाषा अध्यापक के सामान्य तथा विशेष गुण अवगत करने में सक्षम बनाना ।

हिंदी अध्यापन पध्दति

सत्र-1

घटक -१ : हिंदी भाषा का स्वस्म, महत्व एवं स्थान

- १) सामाजिक, भावनिक एवं बौद्धिक विकास हेतु छात्र के जीवन में भाषा का महत्व ।
- २) राष्ट्रभाषा एवं संपर्क भाषा के स्म में तथा महाराष्ट्र राज्य माध्यमिक एवं उच्च माध्यमिक स्तर की पाठ्यचर्या में त्रिभाषा सूत्र के अनुसार हिंदी का स्थान एवं महत्व ।
- ३) हिंदी भाषा का अन्य विषयों से एवं अंतर्गत अनुबंध ।
- ४) हिंदी विषय संरचना

घटक -२ : हिंदी भाषा शिक्षा उद्देश :

- १) हिंदी भाषा शिक्षा के व्यापक उद्देश :- राष्ट्रीय सांस्कृतिक, साहित्यिक तथा व्यावहारिक ।
- २) भाषा शिक्षा के सांप्रत माध्यमिक एवं उच्च माध्यमिक स्तर के पाठ्यक्रम एवं पाठ्यचर्या में हिंदी के उद्देश ।
- ३) द्वितीय भाषा के स्म में हिंदी सीखने के विशिष्ट उद्देश एवं उनका स्पष्टीकरण ।
- ४) पाठ की सीढियाँ ।

घटक - ३ : हिंदी भाषा शिक्षा की प्रणालियाँ

- १) हिंदी अध्यापन प्रणालियाँ :- स्वाभाविक प्रणालि, व्याकरण-अनुवाद प्रणालि, प्रत्यक्ष प्रणालि, डॉ-वेस्ट प्रणालिय, कथाकथन प्रणालि
- २) अध्यापन प्रतिमान :- भूमिका पालन, संकल्पना प्राप्ती प्रतिमान ।

घटक-४ : हिंदी भाषा शिक्षा के तकनिक एवं प्रयुक्तियाँ

- १) हिंदी भाषा शिक्षा के तकनिक तथा माध्यम :- भाषिक खेल, भाषिक प्रतियोगिता, भाषा मंडल, पुस्तक प्रदर्शनी, हिंदी दिवस मनाना, भित्ती पत्रक ।
- २) हिंदी अध्यापन की प्रयुक्तियाँ :- प्रश्न, विवरण, उदाहरण, गृहपाठ, स्वाध्याय ।
- ३) हिंदी भाषा शिक्षा एवं मूल्य शिक्षा ।

घटक-५ : हिंदी शिक्षा के अध्ययन अनुभव और अध्यापन साधन

- १) श्रवण, उच्चारण, भाषण, वाचन, लेखन-कल्पनाविस्तार, अनुवाद, मौखिक एवं लिखित अभिव्यक्ति, मुखोद्गत करना, शब्दकोश एवं संदर्भ ग्रंथों का आधार ।
- २) अध्यापन साधन :- चित्र, तालिक, प्रतिकृति नक्षा, रेखाचित्र, श्यामपट, फ्लैनेल बोर्ड, रेडिओ, टेपरेकॉर्डर, दूरदर्शन, शैक्षणिक सिनेमा, भाषा प्रयोगशाला, ओ.एच.पी. पारदर्शिका, व्हिडीओ कैमेरा, सी.डी. , संगणक, इंटरनेट आदि ।

घटक-६ : हिंदी अध्यापक :-

- १) हिंदी अध्यापक की योग्यता ।
- २) हिंदी अध्यापक के गुणविशेष सामान्य गुण तथा विशेष गुण ।
- ३) हिंदी अध्यापक का व्यावसायिक विकास ।
- ४) हिंदी शिक्षक :- संघटन का योगदान ।

B.A.B.Ed. II
Education Paper II
Semester IV
हिंदी अध्यापन पध्दती

उद्देश :-

छात्र अध्यापक को-

- १) हिंदी भाषा अध्यापन का नियोजन तथा मूल्यांकन प्रणाली से अवगत कराना ।
- २) हिंदी भाषा की संरचना, पाठ्यचर्या, पाठ्यक्रम, पाठ्यपुस्तक विश्लेषण करने साक्ष बनाना ।
- ३) आशय विश्लेषण करने सक्षम बनाना ।
- ४) हिंदी की विविध विधाएँ (गद्य, पद्य, व्याकरण, रचना) समझाने में मदद करना ।
- ५) निदानात्मक और उपचारात्मक शिक्षा से परिचित कराना ।
- ६) कृति-संशोधन करने में सक्षम बनाना ।

सत्र-II

घटक- १ : अध्यापन नियोजन तथा मूल्यांकन :-

- १) **वार्षिक नियोजन** :- तत्व, लाभ, तालिका का स्वस्म
- २) **घटक नियोजन** :- संकल्पना, तत्व, एवं तालिका का स्वस्म ।
- ३) **पाठ नियोजन** :-
- ४) **मूल्यांकन प्रणाली का स्वस्म** , प्रश्न प्रकार ।
- ५) **घटक कसौटी** :- रचना तथा कार्यवाही ।

घटक- २ : हिंदी भाषा की संरचना, पाठ्यचर्या, पाठ्यक्रम एवं पाठ्यपुस्तक

- १) हिंदी भाषा की संरचना :- स्वस्म तथा उद्देश प्रकार, विशेषताएँ एवं लाभ ।
- २) पाठ्यचर्या :- अर्थ, स्वस्म, रचना के तत्व आदि ।
- ३) पाठ्यक्रम :- अर्थ, स्वस्म, तत्व आदि पाठ्यचर्या एवं पाठ्यक्रम का सहसंबंध ।
- ४) पाठ्यपुस्तक :- अर्थ, अच्छे पाठ्यपुस्तक के गुण तथा विशेषताएँ, समीक्षात्मक अध्ययन ।
- ५) पाठ्यक्रम की स्तरानुस्य सघनत्ता एवं व्याप्ति ।
- ६) हस्तपुस्तिका का महत्व ।

घटक- ३ आशय विश्लेषण :-

- १) आशय का अर्थ, स्वस्म एवं प्रकार
- २) आशय विश्लेषण का अर्थ, स्वस्म एवं लाभ ।
- ३) आशय विश्लेषण के अंग ।
- ४) हिंदी आशय ज्ञान अभिवृद्धि ।
- ५) हिंदी आशय एवं अध्यापन पध्दति के एकात्मिकरण का महत्व ।

घटक- ४ : हिंदी की विविध विधाएँ (गद्य, पद्य)

- १) गद्य अध्यापन :- स्वस्म, महत्व, प्रकार एवं उद्देश ।
अपरिचित शब्द समझाने की विधियाँ ।
- २) पद्य अध्यापन :- स्वस्म, महत्व, प्रकार, पद्य अध्यापक की विशेषताएँ, पद्य अध्यापन पध्दतियाँ ।

घटक- ५ : हिंदी की विधि विधाएँ (व्याकरण और रचना)

- १) व्याकरण अध्यापन :- उद्देश, व्यावहारिक व्याकरण का महत्व, अध्यापन पध्दतियाँ ।
(लिंग, वचन, शब्दभेद, क्रिया के काल, कारक परिचय, कृदंत, तद्धित)
- २) रचना अध्यापन :- उद्देश एवं महत्व, रचना के प्रकार, रचना अध्यापन की पध्दतियाँ ।

घटक- ६ : निदानात्मक और उपचारात्मक शिक्षा

- १) निदानात्मक शिक्षा :- अर्थ, स्वस्म एवं महत्व ।
- २) उपचारात्मक शिक्षा :- अर्थ, स्वस्म, आवश्यकता ।
- ३) कृति-संशोधन :- महत्व एवं कार्यान्वयन ।

प्रात्यक्षिक कार्य :- निम्न लिखित प्रात्यक्षिकोमेंसे एक

- १) किसी एक घटक पर आधारित घटक कसौटी
- २) कठिन संबोधों के अध्यापन के लिए उपयुक्त शिक्षा का समीक्षणात्मक अध्ययन.
- ३) किसी एक साहित्यिक के लेखन कार्य का समीक्षात्मक अध्ययन
- ४) किसी एक कक्षा की नैदानिक कसौटी (निदान एवं उपचार)
- ५) अभ्यासानुवर्ति कार्यक्रम का विद्यालय में आयोजन ।

संदर्भ ग्रंथ

- ❖ केणी सज्जनराम और कुलकर्णी हरी विष्णू :- ‘हिंदी अध्यापन पध्दति’ पूना व्हिनस प्रकाशन. १९७३
- ❖ चतुर्वेदी सिताराम :- ‘अध्यापन कला’ वाराणसी, नंदकुमार एण्ड सन्स, १९५७ भाषा शिक्षण पध्दति, जबलपुर, मिश्रबंधु कार्यालय, १९५६
- ❖ पटेल पी. ए. आर. मेहता बी. आई - ‘हिंदी अध्यापन पध्दति’ अहमदाबाद , भारत प्रकाशन
- ❖ भाटिया एम. एम. , नारंग सी. एल. ‘हिंदी शिक्षण विधि’ लुधियाना, प्रकाश ब्रदर्स, १९८७
- ❖ भाई योगेंद्र जीत :- ‘हिंदी भाषा शिक्षण’ विनीत पुस्तक मंदिर, १९७०
- ❖ लहरी रजनीकांत :- ‘हिंदी शिक्षण’ आगरा रामचंद्र एण्ड सन्स
- ❖ साठे ग.न. :- राष्ट्रभाषा का अध्यापन पुणे महाराष्ट्र राष्ट्रभाषा, १९५४.
- ❖ सिंह सावित्री :- हिंदी शिक्षण मेरठ इंटरनेशनल पब्लिशिंग हाउस, १९८६
- ❖ वास्कर आनंद और वास्कर पुष्पा:- ‘हिंदी आशययुक्त अध्यापन पध्दति’ पुणे मेहता पब्लिशिंग हाउस, १९९३.
- ❖ वास्कर आनंद और वास्कर पुष्पा :- ‘शिक्षक प्रशिक्षण और हिंदी अध्यापन’ पुणे मेहता पब्लिशिंग हाउस, १९९३.
- ❖ पठाण बी. बी. :- ‘हिंदी आशययुक्त अध्यापन’ नूतन प्रकाशन पुणे- २००५
- ❖ डॉ. अरविंद दुनाखे, डॉ. अंशुमती दुनाखे :- ‘द्वितीय भाषा हिंदी आशययुक्त अध्यापन’ नूतन प्रकाशन, पुणे.

B.A.B.Ed. II
Education Paper II
Semester III
URDU METHODOLOGY

OBJECTIVES :

To enable the student teacher to:

1. Acquire the knowledge of
 - a) The present position of urdu in the Indian school curriculum.
 - b) The objectives to teaching urdu in secondary schools.
 - c) The effective mean and method worked out to reach the goals.
2. Develop in the student teacher the skills required for effectives teaching of urdu in secondary schools.
3. Develop amongst the student teachers a favourable attitude towards urdu.
4. Use variety of learning experiences and instructional materials while teaching urdu.
5. Understand planning and organization of teaching urdu.
6. Undersatnd various aspects of urdu and their teaching methodology.
7. The acquainted with evaluation procedures used in evaluation urdu knowledge of the students.
8. Be acquainted with qualities and professional growth of urdu teacher and to help them in acquiring the same.
9. To analyse critically the present syllabus text-book in the state of Maharashtra.
10. To prepae various types of lesson plans.

Unit 1 : Place of Urdu in the curriculum

- a. Important of Urdu in school curriculum
- b. Concept and nature of the subject Urdu.
Place and History of Urdu language in the school curriculum and human life.
- c. Objectives of Teaching Urdu language.
- d. Correlation : Correlation of Urdu with other subject.

Unit 2 : Aims and objectives of teaching Urdu & values

- a. Aims and general objectives of teaching Urdu at secondary level.

- b. Instructional objectives of teaching Urdu with their specification
- c. Objectives of Urdu as given in their present school curriculum.

Unit 3 : Models, Methods, Techniques and Devices teaching Urdu

- a. Models for teaching Urdu
- b. Methods-Lecture, Discussion, Inductive method deductive method
- c. Integration of content and method.

Unit 4 : Techniques and Devices of teaching Urdu

- a. Maximize of teaching as applied to the teaching of Urdu.
- b. Questing, Narration Dramatization, Explanation, Assignment ect.
- c. Modern teaching methods.

Unit 5 : Learning experiences and teaching material

- a. Direct and Indirect method as well as verbal and non verbal learning experiences used in instructional material.
- b. Teaching materials, Print material, General reference material, Advanced books on Urdu, Teaching has book, Manuals, News papers and Audio visual aids.

Unit 6 : Support System :

- a. Computer
 - b. Internet
 - c. Language labrotary
 - d. Language games
 - e. Journals and magazines.
-

B.A.B.Ed. II
Education Paper II
Semester IV
URDU METHODOLOGY

Unit 1 : Planning of Urdu language

- a. Year plan : Concept, Constructons and Administions
- b. Unit Plan : Concept, Constructons and Administions
- c. Unit Test : Concept, Constructons and Administions
- d. Lesson Plan : Concept, Constructons objective and their specifications.

Unit 2 : Evaluation

- a. Concept of Evaluation Process : Objective, learning experiences tools is of evaluation.
- b. Importance of Evaluation in School curriculum.
- c. Concept and Nature of Evaluation at the subject Urdu.
- d. Tools of Evaluation – Quantitative, Qualitative, Various types of questions.

Unit 3 : Curriculum, Syllabus and text book

- a. Meaning and nature of curriculum
- b. Principles of curriculum.
- c. Nature of syllabus
- d. Relation between curriculum and syllabus.
- e. A Critical study of a textbook of the concerned subject.

Unit 4 : Teaching of various aspects of Urdu

- a. Teaching of prose : Aims of teaching prose methods and techniques used.
- b. Teaching of Poetry : Aims of teaching poetry, place of Teaching poetry in Urdu, Principles of selection of poems for pupils.
- c. Methods of teaching poetry.
- d. Teaching of grammar : Concept need and importance, Types of grammar, formal functional transformational, Generative grammar, Methods of teaching grammar.

Unit 5 : The Teacher

- a. Qualification and qualities of Urdu Teaher.
- b. Professional training and growth of the teacher.
- c. Importance of Urdu teacher's organization.

Unit 6 : Concept of Content and Content Analysis.

- a. Meaning, types of content, constituents of content analysis.
- b. Components of content.
- c. Integration of content and methods.

Any one of the following :

1. Critical study of text book for any one standard of secondary schools.
2. Preparation of teaching aids to develop particular skill.
3. Preparation of Unit plan of Unit test.

B.A.B.Ed. II
Education Paper II
Semester III
English Methodology

Objectives

To enable the student – teacher to :-

- 1) Understand Nature, Importance and place of English.
- 2) Be acquainted with the aims, values and objectives of teaching English.
- 3) Be acquainted with methods, devices & techniques
- 4) Use variety of learning experiences and instructional materials, support system while teaching English.
- 5) Understand planning and organization of teaching English and to prepare different types of lesson plans as per requirement of the class.
- 6) Be acquainted with evaluation procedures, testing measures and different tests used to know student's performance .
- 7) Be acquainted with the concept of curriculum syllabus, principles of curriculum construction and syllabus development.
- 8) To integrate content with method.
- 9) To analyses critically the present syllabus, text-books in the state of Maharashtra.
- 10) To prepare various types of lesson plans.
- 11) Be acquainted with qualities & professional growth of teacher of English and help them acquiring the same.

Unit-I : Nature Importance and place of English.

1. Structure of English language.
2. Pronunciation.
3. Intonation , stress , rhyme and rhythm.
4. Importance of English in India.
5. The place of English in present school curriculum.
6. Principles of language study.

Unit-II : Aims, Values and Objectives of Teaching English

1. General aims.
2. Objectives of teaching English.
3. Classroom objectives and their specifications.
4. Objectives of Teaching English as given in the syllabus of Maharashtra state board of secondary.
5. Values to be inculcated through English teaching.

Unit-III : Methods Approaches and Devices Of Teaching English

1. **Methods** : translation – com-Grammar Method , Direct method, Dr. Westsnew Method , Eclectic Method.
2. **Approches** : Stuatinal Approach Structural Approach Communicative Approach.
3. **Devices** : Role playing. Drilling , Brain storming.

Unit-IV : Techniques Of Teaching English

1. Techniques of teaching and developing :Listening
Speaking Reading Writing Intergrating Conersing

UNit-V : Learning Experiences

1. Concept of learning Experiences.
2. Classification of learning Experiences
3. Sources of Learning Experiences
4. Teacher Role
5. Teaching Materales.

Audio Aids : 1) Radio 2) Tape-recorder visual/Aids – pictures, charts, maps, glash cards. Audio-visual Aids : T.V. , C.D. palyer, films, etc.

Unit-VI : Support System :

1. Computer
 2. Internet
 3. Language labrotary
 4. Language games
 5. Use of a Dictionary
 6. Use of hand books
 7. Journals and magazines.
-

B.A.B.Ed. II
Education Paper II
Semester IV
English Methodology

Unit-I: PLANNING FOR TEACHING LEARNING PROCESS:

1. Year planning.
2. Unit planning.
3. Lesson planning prose, poetry, Grammar, Composition.

Unit-II: EVALUATION:

1. Concept of Evaluation
2. Concept of unit test
3. Construction of objective test
4. Diagnostic testing
5. Remedial teaching

Unit-III: CURRICULUM SYLLABUS AND TEXT-BOOK

1. Nature of curriculum
2. Principles of curriculum construction.
3. Nature of syllabus
4. Principles of developing syllabus
5. Characteristics of a good English text-book.
6. A critical study of a text book of English language.

Unit-IV: CONCEPT OF CONTENT AND CONTENT ANALYSIS

1. Meaning, Types of content, constituents of content analysis.
2. Components of content.
3. Integration of content.
4. Methods as per content.

Unit–V : TEACHING OF VARIOUS ASPECTS OF ENGLISH.

1. Teaching of prose : Method , techniques , skills, Devices used for teaching
2. Teaching of poetry : Method techniques, skills and devices used for teaching.
3. Teaching of grammar : Types of Gramma , Methods of teaching Grammar.
4. Teaching of composition : Essay , Letter–Writing.
5. Teaching of Reading.
6. Teaching of Writing .Teaching of dialogues.

Unit–VI : THE TEACHER OF ENGLISH

1. Qualities and qualifications of English Teacher.
2. Professional growth – Innovative practices, Training programmes
3. English Teacher’s Association
4. Conferences
5. Seminars

Practicum

Any one of the following :

4. Critical study of text book for any one standard of secondary schools.
5. Preparation of language games for any standard.
6. Preparation of teaching aids to develop particular skill.
7. Preparation of Unit plan of Unit test.

Reference Books

- 1) Pawar N.G. :- Teaching English Language,
Nutan Prakashan Pune.
- 2) Tiwari S.R. :- Teaching of English .
APH. Publishing Corporation ,New Delhi .
- 3) Menan & Patil :- Teaching of English as a foreign Language.
Acharya Book Depot. Baroda.
- 4) Waje & Patil :- Content-Cum-Methodology of English
Waje- Nashik.
- 5) Thompson & Wyaff –Teaching of English
Sonali Publications, New Delhi.
- 6) Pawar N. G. :- Theory & Practices of teaching English Language.
Nutan Prakashan, Pune.
- 7) Dravid. A :- Teaching English as a second language.
Commonwealth, New Delhi.
- 8) Kohli Sharma :- Teaching of English made easy Doaba House Delhi.
- 9) Kulkarni M. R. :- Methodology of teaching of English
Abhinav Prakashan, Faizpur.
- 10) Gurav H. K. :- Teaching Aspects of English language.
Nutan Prakashan, Pune.
- 11) Moruskar D. S.:- Content cum – methodology in English
Abhimanyu Publishers, Gangoti.
- 12) Sharma S. R. :- Modern Methods of Teaching English
Book Enclave, Jaipur.
- 13) Kohli A. L. :- Techniques of Teaching English in the new
millennium.
Dhanpat Rai Publishing . New Delhi.
- 14) Suryavanshi G.H. Content cum Methodology – English
Suryavanshi. Nashik
- 15) Mukalel. :- Approaches to English Language Teaching.
Discovery Publishing. New Delhi.
- 16) Raman Meenakshi. English Language teaching
Attantic Publishers, New Delhi.